

УДК 378.147

Н.В. Волкова

викладач,

*Миргородський художньо-промисловий коледж імені М. В. Гоголя
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка (Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ХУДОЖНИКІВ У СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація. У статті розкрито один із шляхів підвищення рівня теоретичних знань з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» при професійній підготовці молодших спеціалістів художників і висвітлено практичний досвід з його застосування на базі Миргородського художньо-промислового коледжу імені М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, що полягає у впровадженні розроблених методичних рекомендацій щодо вивчення даної дисципліни, у яких наведена структура опису творів мистецтва та подані приклади: опис живописного твору за карткою опитування та у довільній формі; порівняльний аналіз живописних творів; приклад розширеного аналізу живописного твору.

Ключові слова: професійна підготовка, молодший спеціаліст художник, особливість, мистецька освіта, дисципліна «Історія образотворчого мистецтва».

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Головною особливістю професійної підготовки молодших спеціалістів художників у сучасній мистецькій практиці є те, що це мистецька освіта.

А мистецька освіта є освітньою галуззю, спрямованою на розвиток у людини спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності та удосконалення власної почуттєвої культури [4, с.34].

Розвиток здатності до спілкування з художніми цінностями у професійної підготовки молодшого спеціаліста художника відбувається за рахунок різних чинників, але один із головних, що впливає на розвиток спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій – це викладання дисципліни «Історія образотворчого мистецтва».

Це дисципліна, де переважною більшістю, є теоретичний матеріал. Матеріалу багато, а читають студенти дуже мало, і, відповідно, не зовсім

володіють достовірною інформацією. Це приводить в кінцевому етапі до спаду активної творчої діяльності, так як не вистачає багажу теоретичних знань з образотворчого мистецтва, за допомогою яких студент може робити активніші пошуки рішень у творчих роботах практичного характеру.

В мистецькій освіті викладачу художніх дисциплін варто звертати увагу при роботі зі студентом-художником на особливість професійної підготовки і вишукувати, розробляти та втілювати різноманітні засоби практичного спрямування не лише для занять практичного характеру, а й для занять теоретичного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на проблему нашого дослідження важливого значення набуває науковий доробок вітчизняних і зарубіжних дослідників із таких питань: теорію і методiku викладання мистецьких дисциплін розглянуто у працях таких науковців, як Г. Падалка, О. Рудницька; оцінку стану, стратегії і динаміки розвитку мистецької освіти, висвітлення естетичних вимірів, систематизацію і доповнення понятійного апарату мистецької освіти, виявлення особливостей формування особистості засобами мистецтва зробили Р. Шмагало, Г. покотило, П. Ляшкевич, І. Гнатишин, Т. Бей; психологічні акценти у своєрідності художньої творчості особистості визначає І. Бех; до процесів, які відбуваються у вищій художньо-професійній освіті України привертає увагу І. Туманов, який, також, висвітлює **використання проблемної лекції як оптимальної форми у процесі викладання дисципліни «Історія мистецтв».** А. Алексюк, С. Гармаш, С. Гончаренко, А. Гуржій, А. Капська, В. Козаков, М. Лазарєв, П. Підкасистий, В. Семиченко, С. Сисоєва присвятили наукові дослідження професійній підготовці фахівців у вищій школі. **Незважаючи на кількість досліджень із цього напрямку, в сьогоднішніх мінливих умовах розвитку мистецької освіти проблема професійної підготовки молодших спеціалістів художників потребує постійного пошуку шляхів удосконалення викладання художніх дисциплін, зокрема «Історії образотворчого мистецтва».**

Метою статті є розкриття одного із шляхів підвищення рівня теоретичних знань з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» при професійній підготовці молодших спеціалістів художників і висвітлення практичного досвіду з його застосування на базі Миргородського художньо-промислового коледжу імені М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Хочеться зауважити, що у мистецьких закладах завжди спостерігається підвищена увага саме до занять практичного спрямування.

Робота з художніх дисциплін носить, здебільшого, практичний характер. І в цьому сенсі, викладачу легше працювати, так як студенти-художники більше люблять виконувати практичні завдання, а не теоретичні. Але без врахування теоретичних знань не можливо виконати жодну практичну діяльність, особливо творчого спрямування.

Відповідно до Освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки молодшого спеціаліста передбачено такі цикли підготовки зі спеціальності 5.02020801 «Декоративно-прикладне мистецтво»: цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки; цикл професійно-орієнтованої підготовки; цикл професійно-практичної підготовки [1, с. 2].

Цикл професійно-орієнтованої підготовки та цикл професійно-практичної підготовки тісно переплітаються. Наведемо приклади. Без отриманих знань з дисципліни «Основи кольорознавства» із циклу професійно-орієнтованої підготовки не може бути і мови про якісне вивчення дисциплін «Живопис», «Основи композиції і композиція» та ін. із циклу професійно-практичної підготовки. Вивчення дисципліни «Пластична анатомія» є запорукою якісного вивчення дисциплін «Рисунок», «Живопис», «Ліплення».

Але як пов'язана теоретична дисципліна «Історія образотворчого мистецтва» із циклу професійно-орієнтованої підготовки з практичними дисциплінами циклу професійно-практичної підготовки? На перший погляд – ніяк. Але потрібно зануритися глибше, адже вивчення даної дисципліни надто пов'язане з виконанням Дипломної роботи, як основної кваліфікаційної роботи в ході професійної підготовки молодшого спеціаліста. До складу завдань дипломного проектування, за ОПП, входять: визначення змісту (призначення) та мистецької форми; пошукові ескізи та остаточне вирішення завдання; виконання проекту [1, с. 40].

Проаналізуємо: вже на підготовчому етапі виконання кваліфікаційної роботи студенту необхідно визначитися з ідейним та матеріальним змістом творчої роботи. Наприклад, здавалося б, створення керамічної біжутерії, у ході виконання кваліфікаційної роботи, є доволі банальною річчю. Але якщо закладати ідейний зміст у форму, декоративне та кольорове рішення даних виробів, то потрібно глибоко зануритися щодо тематики і, відповідно, використати знання з історії мистецтва. Якщо при цьому ще й за основу вибрати твір певного автора, то потрібно детально зануритися в його творчість. Адже творіння митця – це не логіка життя, а переживання його душі. Покликання митця – змусити людей мислити своїми думками, переживати своїми переживаннями. Однак, це не єдина мета. Митець занурюється в глибини своєї душі, щоб показати іншим, як вони переживають, якими шляхами рухається їхня думка, щоб пояснити людям таємниці їхніх власних

душ [2, с. 20]. Що вже й казати, коли мова йде не про звичайну людину, а людину – митця-початківця.

Та чи може іти мова про особисті переживання студента, якщо не навчити його бачити глибинний зміст творів образотворчого мистецтва? Але «бачення» цієї глибини це не єдиний важіль до розуміння мистецького твору при підготовці молодшого спеціаліста художника. Без базових знань не можливо дійти цього розуміння. І тут головною проблемою виступає «нечитабельність» сучасного студента. Також великої проблеми набуло використання недостовірної інформації при самостійній підготовці до занять. Викривленню знань в даному випадку сприяє використання сучасних технологічних інформаційних джерел.

Історія образотворчого мистецтва є об'ємним теоретичним матеріалом за своїм змістом. Якщо врахувати, що трактування змісту будь-якої мистецької речі є суб'єктивним, то можна зробити такий висновок: «Історію образотворчого мистецтва потрібно вивчати за кількома джерелами і, відповідно, читати кілька авторів відносно одного і того ж самого мистецького твору».

Основна задача викладача на першому етапі полягає у тому, що потрібно привчити студента до самостійної роботи для оволодіння достовірною інформацією з великої кількості джерел. Відповідно – навчити працювати з фаховою літературою, навчити творчо сприймати навчальний матеріал, а саме головне – осмислювати цей матеріал, інтерпретувати, зіставляти, порівнювати, аналізувати і систематизувати його для подальшого практичного використання і фахового зростання в ході професійної підготовки.

На жаль, тут потрібно зазначити ще один негативний фактор – не всі студенти читають навіть виділені основні джерела, а додаткові і потому. Саме на цьому етапі потрібно розподілити навчальний матеріал таким чином, щоб студента мотивувати до діяльності щодо сприйняття теоретичного матеріалу.

Водночас, організовуючи процес навчання, слід зважати і на специфічні особливості опанування мистецтва. Доведено, що постійне переборювання труднощів, мобілізація уваги, навчальне напруження певним чином нівелює моменти, що мають бути притаманними мистецькій діяльності — отримання радості від зустрічі з прекрасним, естетичної насолоди від спілкування з художніми образами тощо. Стремління до виконання підвищених навчальних вимог, досягнення високих результатів має доповнюватись і такими підходами, що не передбачають надто великих зусиль. Навчання мистецтва має супроводжуватись ефектом задоволення і від навчальних досягнень, і від переборювання труднощів, і просто від процесу сприймання мистецтва, насолоджування красою [3, с. 144]. Падалка Г. М. зазначає, що варто до

навчальних програм, поряд з іншими, вводити також твори полегшеної складності. Таким чином, збалансованість труднощів у виборі мистецького матеріалу – важлива вимога конкретного змісту мистецького навчання [3, с. 146].

У нашому дослідженні, у процесі вивчення історії образотворчого мистецтва, використано не твори полегшеної складності, а опорні картки і порівняльний аналіз з їх застосуванням. Опанування теоретичного матеріалу було запропоновано через призму практичної діяльності студента, використовуючи опорні картки щодо опису твору, як один із шляхів підвищення рівня теоретичних знань з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» за рахунок полегшення диференціювання матеріалу. При цьому, припускалось, що краще засвоєння теоретичного матеріалу безпосередньо вплине на позитивний результат практичної творчої діяльності в ході фахового становлення у професійній підготовці молодших спеціалістів художників.

Уже кілька років на базі Миргородського художньо-промислового коледжу імені М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка впроваджуються розроблені методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни «Історія образотворчого мистецтва», де наведена структура опису творів мистецтва у відповідних картках опитування по живопису, скульптурі, графіці, архітектурі, декоративно-прикладному мистецтву. У рекомендаціях містяться також приклади опису творів: за карткою опитування та у довільній формі, наведений порівняльний аналіз живописних творів та подано приклад розширеного аналізу живописного твору.

Головна мета, що ставилася у ході розроблення та впровадження даних рекомендацій – це навчити студентів вірно робити описи творів образотворчого мистецтва та розкривати їхню семантику. Вони були створені на допомогу студенту при вивченні дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» для полегшення при роботі в аудиторії та в поза аудиторний час, відповідно при самостійній роботі студента.

Використання карток опитування показало, що студентам стало легше зіставляти теоретичний матеріал у певний логічний ланцюг, а потреба використання у відповіді порівняльного аналізу кількох творів чи то історичних процесів, привела до мотивації «читабельності», що по-суті і покриває одну із основних проблем при вивченні дисципліни «Історія образотворчого мистецтва».

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Викладене вище дозволяє стверджувати, що проблема професійної підготовки молодших спеціалістів художників, в сьогоденні

мінливих умовах розвитку мистецької освіти, потребує постійного пошуку шляхів удосконалення викладання художніх дисциплін. На базі Миргородського художньо-промислового коледжу імені М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка висвітлено практичний досвід із застосування одного із шляхів підвищення рівня теоретичних знань з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва».

Але дане дослідження, на думку автора, розкриває суть «механічного» покращення рівня теоретичних знань. Мистецтву ж повсякчас відводиться одне з пріоритетних місць за силою впливу на особистісний розвиток людини та її виховання. З цієї позиції потрібно зазначити, що в ході вивчення даної дисципліни виникає ще цілий ряд проблем різного характеру. Вважаємо за доцільне продовжувати працювати щодо дослідження, розробки і впровадження у практику мистецької освіти нових шляхів вдосконалення професійної підготовки молодших спеціалістів художників у процесі вивчення історії образотворчого мистецтва.

Література

1. Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-професійна програма підготовки молодшого спеціаліста. / МОН України. – Львів, 2009. – 45 с.
2. Бех І. Своєрідність художньої творчості особистості: психологічні акценти / І. Бех // Мистецтво та освіта. – 2012. – № 1. – С. 20 - 21.
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). / Г. М. Падалка. – К.: Освіта України, 2010. – 274 с.
4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. / О. П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.

Abstract

The article describes one of the ways to increase the level theoretical knowledge on the subject "History of Fine Arts" in the training of junior specialists artists and describes the practical experience of its application on the basis Art and Industry College of Myrgorod named Gogol The National Technical University of Poltava that is to introduce guidelines designed to study this discipline, which shows the structure of the description of works of art and an example: a description of paintings by card survey and in some form; comparative analysis of paintings; an example of the extended analysis of paintings.

Keywords: professional training, junior specialist artist, feature, artistic education, discipline "History of Fine Arts."

Аннотация

В статье раскрыт один из путей повышения уровня теоретических знаний по дисциплине «История изобразительного искусства» при профессиональной подготовке младших специалистов художников и освещено практический опыт по его применению на базе Миргородского художественно-промышленного колледжа имени Н. В. Гоголя